

Ekonomické myslenie - rozvoj poznatkovej ekonomiky a znalostnej spoločnosti

Košík Jozef · Humanitné vedy, Študentské práce

30.06.2010

Tento projekt je z oblasti ekonómie a manažmentu. Jedná sa o tému „Ekonomické myslenie - rozvoj poznatkovej ekonomiky a znalostnej spoločnosti.“ Keďže ide o tému, kde sa spája mnoho myšlienok, je tu priestor pre polemiky, ako tieto názory zlúčiť pre úspešné riešenie problému. Vyskytujú sa tu moje vlastné úvahy vychádzajúce z naštudovanej literatúry. Vzhľadom na to, že hovoríme o pomerne komplexnej problematike, zameral som sa viac na vlastné názory a pozorovania. Výsledkom projektu je priblíženie sa k odpovedi, čo je to poznatková ekonomika a znalostná spoločnosť.

Úvod

Úvodom tohto projektu by som sa rád k niečomu priznal. Túto tému som si vybral z určitého dôvodu. Myslím si, že vo svete existujú záležitosti, ktoré sa týkajú mnohých, ktoré by mali oslovovať a inšpirovať každého jedinca, ktorý je schopný myslieť. Takou témou je podľa mňa aj ekonomické myslenie. Môže sa zdať, že je to novodobý pojem, čo o tom mohli vedieť naši predkovia? Vlastne je to pravda, je to novodobý pojem. Pointou je, že je to nové pomenovanie pre javy v spoločnosti, ktoré tu už dlho existujú, avšak donedávna to nevedeli nazvať súhrnne.

Nám sa zdá, že dnes myslieť ekonomicky je oveľa dôležitejšie ako v minulosti. Súhlasím s týmto tvrdením a neskôr vysvetlím aj prečo. Keď tak skúmam konkrétne oblasti, kde by sa malo ekonomicky myslieť, našiel som problematiku, na jednej strane šialene dôležitú a na strane druhej zanedbanú. Mám pocit, že sa jej málo venuje moje okolie, spoločnosť, v ktorej žijem. Hovorím tu o poznatkovej ekonomike a znalostnej spoločnosti. Sú to iba pojmy. Ale skutočnosť, ktorá sa za týmito pojmy skrýva je skoro neopísateľná.

Ekonómia

Pre podrobnú štúdiu problematiky aj so súvislosťami je potrebné vysvetliť si pojem ekonómia. Veľa ľudí sa oháňa týmto slovíčkom, no často sa zabúda na to, čo vlastne znamená. Súčasná spoločnosť definuje ekonómiu nasledovne: „Ekonómia je spoločenská veda (časť hospodárskej vedy), ktorá skúma na základe čoho a akým spôsobom spoločnosť rieši problém vzácnosti zdrojov. Skúma aj ekonomické vzťahy vznikajúce medzi subjektami, vyslovuje prognózy a formuluje ekonomické zákony, a to

prevažne na základe metriky. Ekonómia predstavuje súbor rôznych disciplín ekonomických vied.“ Pomerne dlhá definícia a stále nevystihuje všetko.

Výraz ekonómia sa v tomto zmysle používa prakticky až od začiatku 20. storočia. Pre celistvosť nastolím ďalšiu poučku. „Ekonómia je veda o tom, ako spoločnosť využíva vzácne prírodné a umelé zdroje na výrobu užitočných produktov a ako ich rozdeľuje medzi rozličné skupiny ľudí či jednotlivcov. Jednoduchšie povedané je vedou o voľbe, ako ľudia vyrábajú, ako sa výrobky rozdeľujú, ako sa tovar dostáva k spotrebiteľovi a ako sa produkty spotrebúvajú.“ A práve tu sa dostávame k mojej téme. Na prvý pohľad súvislosť nemusí byť jasná. Práve preto ideme bádať.

Princípy vedomostnej spoločnosti

Ak chceme štát, kde základom je vzdelanie a hybnou silou je technologický rozvoj, potrebujeme vybudovať poctivú znalostnú spoločnosť. Asi nemalá časť obyvateľstva má dojem, že Slovensko v spomínaných veciach zaostáva. Čo s tým? Od Budhu existuje veľmi trefný výrok. Znie takto: „Koreňom všetkého zla je nedostatok poznania.“ ([1], 93)

Vôbec netuším čo by povedal Budha na dnešnú spoločnosť, ale tá rieši problematiku rozvoja poznatkovej ekonomiky a znalostnej spoločnosti v troch kategóriách. Prvou je vzdelanie, druhou veda a výskum a napokon inovácia. Opäť aby sme mali jasno v problematike, vysvetlíme si tieto pojmy. „Vedomostná spoločnosť alebo znalostná spoločnosť alebo poznatková spoločnosť je taká, v ktorej základ spoločenského a hospodárskeho spolužitia vo zvýšenej miere tvoria individuálne a kolektívne vedomosti a ich organizácia. Pojem sa vyskytuje od druhej polovice 20. storočia, predovšetkým na označenie aktuálnej fázy vývoja spoločnosti v rozvinutých krajinách v dôsledku väčšej komunikačnej prepojenosti ľudí informačnými technológiami.

Ak pojem vedomostná spoločnosť obmedzíme len na ekonomiku, hovoríme o vedomostnej, znalostnej, poznatkovej ekonomike. Podobným pojmom je aj informačná spoločnosť, tá sa chápe buď ako pojem širší než vedomostná spoločnosť alebo naopak ako pojem užší v tom zmysle, že zahŕňa predovšetkým len moderné informačné a komunikačné technológie.“ Na pomoc nám prichádzajú múdri páni so svojimi názormi. „Je prakticky isté, že spoločnosť bude zároveň nesocialistická a postkapitalistická. A je tiež isté, že jej prvotným ekonomickým zdrojom budú vedomosti. To tiež znamená, že bude musieť byť spoločnosťou organizácií.“ (Peter Ferdinand Drucker)

„Materiálnou základňou spoločností vedomostí sú informačné technológie a informatizácia ľudskej spoločnosti, ktorá premieňa rozsiahle vzdialenosti planéty pomocou technológií na tzv. “globálnu dedinu”.“ (Alwin Toffler) Dobré sa takéto tvrdenia čítajú, ale pomaly sa naplňajú. Filozofickou nadstavbou spoločnosti vedomostí je schopnosť ľudstva vzdelávať sa a spolu komunikovať.

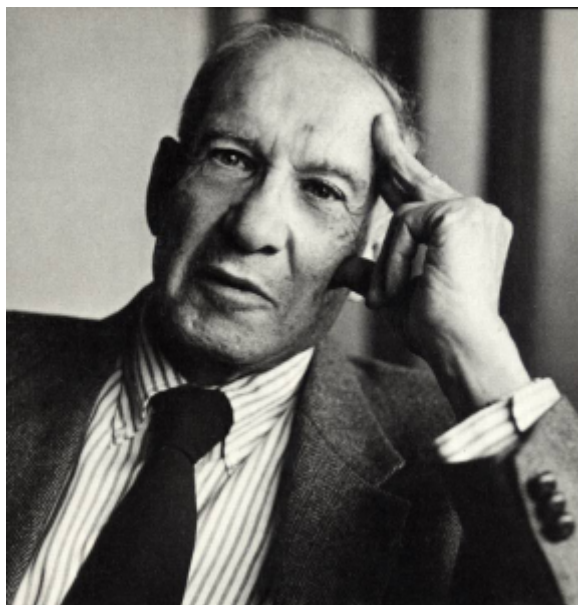
V spolupráci so spoločenskými vedami z oblasti pedagogiky, andragogiky (vedy o vzdelávaní dospelých), sociológie, psychológie a ľudského správania sa, boli objavené na historickom základe princípy vedomostnej spoločnosti, ktoré sú vytvorené na základe využitia ľudskej prirodzenej schopnosti učiť sa a uchovávať vedomosti v

spojení s modernými informačnými technológiami a hospodárskym využitím vedomostí ako ekonomického zdroja. Princípy vedomostnej spoločnosti sú:

1. Vedomosti sú najproduktívnejším ekonomickým zdrojom.
2. Vo vedomostnej spoločnosti je zabezpečený efektívny obeh vedomostí.
3. Vedomosti sú nevyčerpatelnou surovinou.
4. Vedomosti sa používaním obohacujú a preto sú jedinečné a neodcudziteľné.
5. Každá ľudská bytosť je a môže byť vlastníkom vedomostí a môže ich využívať individuálne aj spoločensky.

Aj keď sú tieto princípy jednotlivo dávno známe alebo „tušené“, ich usporiadanie do zásad vedomostnej spoločnosti z nich vytvára „objav“ vedúci ku kvalitatívne novej produktivite ľudskej civilizácie, ktorá dodržiava celoplanetárnu rovnováhu a snaží sa o trvalo udržateľný rozvoj, pretože využíva poznatky v ekonomike ako rastúci a nevyčerpatelný ekonomický zdroj.

To by nebolo možné bez konceptu ekonomiky vedomostí a pracovníka disponujúceho znalosťami, ktoré priniesol P.F. Drucker, bez konceptu učiacej sa organizácie Petra Senge a bez konceptu podnikateľskej organizácie ako občianskeho podniku od Charlesa Handyho. Až tá organizácia, ktorá po získaní materiálnej základne informačných technológií začne využívať filozofiu princípov znalostnej spoločnosti, bude schopná ekonomicky efektívne využívať poznatky v ekonomike vedomostí.

Obr. 1. Peter Ferdinand Drucker

Vznik znalostnej spoločnosti

V časti štvrtého diela Vek diskontinuity P.F. Drucker v r. 1968 analyzoval a definoval ako prvý spoločnosť vedomostí komplexnejšie, analyzoval ekonomiku vedomostí, prácu s vedomosťami, prácu a pracovníka disponujúceho vedomosťami, úlohu školy v spoločnosti vedomostí, novými spôsobmi výuky a vzdelávania, politiku vedomostí. Prvý použil pojem „vedomostné odbory“ v ekonomike Fritz Machlup, ekonóm na Princetonskej Univerzite USA, v knihe *Production and Distribution of Knowledge in the US*, v roku 1962. Na vedomostné odbory, ktoré namiesto tovarov a služieb produkujú a distribuujú myšlienky a informácie, pripadala v roku 1955 štvrtina

hrubého domáceho produktu USA. V roku 1965 predstavoval sektor vedomostí tretinu oveľa vyššieho domáceho produktu USA.

Pri hľadaní odpovede na otázku, kde sa začali používať vedomosti v modernej ekonomike, treba sledovať vznik a rozvoj informačných technológií (IT), keďže toto odvetvie najviac ovplyvnilo vývoj vedomostnej ekonomiky. IT sa začali rozvíjať v USA, na konci sedemdesiatych a začiatkom osemdesiatych rokov, takže aj vedomostná ekonomika začala vznikať tu. V druhej polovici deväťdesiatych rokov začali výrazne ovplyvňovať každodenný život ľudí. Vo veľkej miere sa prejavuje hlavne pri manažmente ľudských zdrojov. Firma starého štýlu mala presný začiatok aj koniec pracovného času. Nič také už neexistuje. Zamestnanci moderných firiem, ale napríklad aj Svetovej banky, si svoj pracovný čas určujú sami. Je ich individuálnou zodpovednosťou ako si svoj čas naplánujú, firmu zaujíma, aby si zamestnanec urobil svoju prácu.

A keď je jej predmetom znalosť, informácia, dá sa ľahko skontrolovať, či zamestnanec naozaj niečo produkuje. Znalostná ekonomika priniesla oveľa viac slobody, menej rigidity. Nie všetkým takáto zmena vyhovuje. Niektorí potrebujú presné pravidlá a vopred nalinajkované stratégie. Dobrý manažér musí už dnes brať do úvahy, že bude mať takých aj takých zamestnancov a vychádzať im v ústrety. Keď chceme hovoriť o znalostnej ekonomike, musíme hovoriť o znalostných podnikoch a znalostných inštitúciách, ktoré sa vo svojej činnosti opierajú o kvalitný vzdelávací systém, kooperujúcu vedeckovýskumnú základňu a vyspelú komunikačnú infraštruktúru.

Znalostné inštitúcie a znalostné podniky, to znamená, že znalosti sú vedome uplatňované v procese tvorby produktov alebo pri poskytovaní služieb. Vedomé uplatňovanie znalosti znamená, že proces je riadený, je systémom, ktorý umožňuje znalosti šíriť, vytvárať, získavať. Na to existuje aj termín manažment znalosti.

Rovno pri vzniku takejto idey však prišli aj nepriatelia idey. Skutočným nepriateľom môže byť aj to, že spoločnosť znalostnú ekonomiku neprijme.

Odmietne ju, lebo to nie je jej kultúra, história, tradícia. Ďalším problémom je, že ľahko možno ignorovať potrebu rozvíjať v ľuďoch duch podnikania. Najmä vtedy, keď vláda musí riešiť problémy - musí deliť peniaze medzi cesty, nemocnice a školy. Ak má dosť finančných prostriedkov, nie je to problém. Ale ak je koláč malý, pokušenie financovať cesty a nemocnice a nie školy je veľké. A pochopiteľné. [4]

Prínosy znalostnej spoločnosti

Rozvoj informačných technológií, ktoré prispeli k tomu, že sa stali dominantným prostriedkom pre evidenciu, šírenie a používanie informácií a umožnili to, že sa v ekonomike i spoločenskom dianí je možné dostať sa k správnym, včasným, presným a relevantným informáciám, môžeme pozorovať všade navôkol. Stierajú sa rozdiely pri používaní týchto technológií vo vyspelých krajinách, kde každoročne rastie tempo ich zapojenia do riadiacich procesov, ale aj do vzdelávania, poskytovania, výmeny a zdieľania informácií. Jedna z podmienok rozvoja vedomostnej spoločnosti, a to využívanie IT vo výrobnom procese, vo vzdelávaní i v bežnom živote človeka, je splnená.

Vidíme, že zapojenie informačných technológií zjednodušuje komunikáciu medzi ľuďmi navzájom, riadenie organizácií a štátu, ale v produktívnych priemyselných procesoch aj ovládanie strojov a zariadení. Zvyšuje produktivitu práce. Stroje a zariadenia už nie sú obklopané pracovníkmi, ale pracovník je obklopaný strojmi a zariadeniami, takže sa stáva súčasťou produktivity svojou kvalifikáciou a schopnosťou používať vedomosti. Od masovej produkcie sa prechádza k demasifikácii výroby. Definovanie pracovníka disponujúceho vedomosťami znamená, že vzniká po prvý raz spoločnosť, v ktorej sa pod "poctivou prácou" nerozumie manuálna práca a vedomostný pracovník sa často stáva manažérom vedomostí, ktorý riadi inovovanie, vytváranie nových vedomostí, zužitkovanie pôvodných poznatkov v nových oblastiach a ich zapájanie do produktívnych ekonomických činností.

Vďaka tomu rastie výrazne produktivita práce, založená tentoraz už nie na extenzívnom spôsobe zvyšovania produkcie, ale na intenzifikácii a inováciách nevyčerpávajúcich prírodné prostredie. Využívaním informačných technológií dochádza tiež k demasifikácii spotreby, k segmentovaniu zákazníkov až na individuálne riešenie jeho potrieb. Vďaka masívnemu nástupu informačných a komunikačných technológií nastáva rýchly transfer know-how nad rámec jednotlivých štátov, zvyšuje sa globálna dostupnosť trhov a možnosť riadenia takmer všetkých činností (produkcie, obchodných transakcií, inovačných a informačných procesov) z jedného počítača pomocou sietí po celom svete. Príležitosť prístupu firiem na nové trhy urýchljuje proces inovácií.

Pracovníci disponujúci znalosťami nebudú tvoriť vo vedomostnej spoločnosti väčšinu, ale budú tou spoločenskou skupinou, ktorá bude určovať charakter vznikajúcej spoločnosti vedomostí a bude rozhodovať o jej sociálnom profile. Budú získať prístup k práci, k zamestnaniu a spoločenskému postaveniu prostredníctvom formálneho vzdelania. Dôsledkom toho sa vzdelávanie stáva ústrednou oblasťou a škola kľúčovou inštitúciou s dominantnou spoločenskou zodpovednosťou. Spoločnosť vedomostí má teda šancu nielen zmeniť ekonomickú produktivitu spoločnosti, ale podieľať sa na celkovej zmene podmienok ľudského života. [2]

Faktory rozvoja vedomostnej spoločnosti

Tak ako boli predtým pre ekonomiku významné produktívne zdroje ako pôda, nerastné suroviny, kapitál a "práca", P.F. Drucker definoval ako nový najproduktívnejší zdroj vedomosti, pričom ich nositeľom a vlastníkom je človek, pracovník disponujúci vedomosťami. A keďže v spoločnosti vedomostí už kapitál nie je rozhodujúcim produktívnym zdrojom, vo svojej politicko-ekonomickej štúdií nazval túto spoločnosť postkapitalistickou Post-Capitalist Society a vo svojom diele pod rovnakým názvom postupne definoval: Školu ako spoločensky zodpovednú inštitúcia, ktorá je partnerom hospodárskych subjektov. Vzdelaného jednotlivca, ktorý je zodpovedný za svoje skutky v spoločnosti.

Celoživotné vzdelávanie pracovníkov, čo znamená, že ľudia sa vzdelávajú ďalej, aj po skončení základnej a strednej školy a dovŕšení svojej kvalifikácie kontinuálne a to na pracovisku v učiacej sa organizácii, v sieti vzdelávacích stredísk spolu s ostatnými, resp. neustále sa rekvalifikujú na nové zručnosti a vedomosti. Pre individuálne vzdelávanie používajú sieťové systémy (e-learning). Organizácie využívajú pracovníkov

na získavanie skrytých (tacitných) vedomostí a ich pretváranie na formálne vedomosti a zbieranie na tzv. intelektuálny kapitál firmy formou rôznych motivačných nástrojov a zapájaním pracovníkov do diania firmy. Materiálnym faktorom rozvoja je zabezpečenie informačných technológií a ich celosvetové sieťové prepojenie cez world wide web na informačnú diaľnicu. [3]

Skutočnosti

Mám pocit, že v rôznych krajinách sveta sa prijímajú také opatrenia pre rozvoj danej krajiny, ktoré nie sú premyslené. Nie každý si rozmení na drobné, čo to je vlastne znalostná spoločnosť. Sú krajiny, kde takáto spoločnosť má už teraz silnú tradíciu. Konkrétne sa jedná napríklad o škandinávске krajiny. Vzdelaný, komunikatívny a kultivovaný človek sa teší obľube okolia v zmysle, že si spoločnosť týchto ľudí váži. Takže o niečo takéto by sme sa mali aj my usilovať. Ako to je na Slovensku? Podľa „múdrych“ ekonómov a vedátorov nezdravo pribúda počet študentov študujúcich spoločenské vedy na úkor vied prírodných a technických.

Podľa porovnania rokov 2000 až 2007 je rozdiel bolestivo badateľný: prírodné vedy 7,6 %, technické vedy 10,3 %, spoločenské vedy 67,6 %. Ak je však cieľom znalostnej spoločnosti rozvoj na báze poznatkov, vedy a výskumu ako základného zdroja poznania a rozvoj inovácií ako kľúčového faktora poznatkovej ekonomiky, treba čosi zmeniť. V našej krajine sa vykonala reforma školstva. Mala by sa dotýkať každej úrovne vzdelávania. Veľké problémy vidím dokonca v celoživotnom vzdelávaní. Aj v spoločnosti pozorujem názor, že reforma sa nepodarila. Mala príliš raketový začiatok, ale je nedotiahnutá.

Ďalším problémom sú peniaze. Ročný rozpočet jednotlivých amerických vysokých škôl je podobný ako rozpočet slovenských škôl celkovo. Toto má jasný dôvod. Ministerstvo obrany Spojených štátov si objednáva kľúčové projekty na väčšine amerických univerzít. Tu má firemná sféra dva rozhodujúce celky. Sú to oblasti farmácie a kozmicko - letecká oblasť, ktoré sú financované v obrovskej miere. Na rozdiel od Spojených štátov u nás zlyháva aj Európska únia. Existuje také niečo, ako „Lisabonská stratégia.“ Pôvodný plán tvrdil, že do roku 2010 sa Európska únia zmení na „najdynamickejšiu a najkonkurencieschopnejšiu poznatkovo orientovanú ekonomiku sveta schopnú udržateľného hospodárskeho rastu s novými a lepšími zamestnaneckými príležitosťami a lepšou sociálnou kohéziou ako aj rešpektom k životnému prostrediu.

V skutku sa to nepodarilo. Otázka by mohla znieť, čo urobili severské štáty dobre a my nie. Mám pocit, že u nich sa nachádza veľká masa kritickej inteligencie, ktorá pretláča svoje najčastejšie dobré názory do praxe s očakávaním, že z toho vidí škola aj peniaze a taktiež aj výskum. Obama povedal: „Musíme venovať pozornosť pomoci učiteľom, ich odmeňovaniu. Musíme dať do školstva najväčšiu investíciu akú Amerika kedy dala na vzdelanie.“ Takže plán je jasný.

Trochu inak

Prečo hovoríme o vedomostnej spoločnosti a čo viedlo ako hybný motív k vedomostnej spoločnosti? Je tu obrovský nárast zložitostí fungovania spoločnosti. Taktiež obrovský nárast neistoty a na tú neistotu sú jediným štítom vedomosti. Lebo vlastne skrz

vedomosti môžeme flexibilne reagovať na tú zložitost'. Po tretie je tu otázka efektivity fungovania spoločnosti. Vymyslelo sa niečo také ako elektronická vláda a ona je práve preto, aby sa jednak priblížilo riadenie spoločnosti občanovi, umožnila sa priama demokracia a jednak aby sa zefektívnilo fungovanie spoločnosti. Môže tu byť názor, že znalostná spoločnosť, to sú informačné technológie. To je vytvorenie hardvéru, softvéru, atď. Ono to ale nie je také jednoduché.

Informačné technológie sú iba nástrojom. Čo sa týka školstva, kľúčovým faktorom nie je počet študentov, ale obsah štúdia. Sem sa viaže ďalší problém. A to ten, či sa študenti vôbec naučia narábať s danými informáciami a znalosťami, o ktorých som doteraz písal. Encyklopedické vzdelanie tu nestačí. Spoločenská klíma je podľa mojej mienky dôležitejšia ako samotné peniaze. Tu by som uviedol ako dobrý príklad Japonsko. V médiách sú obrovské masy ľudí, ktoré sa zaoberajú vzdelaním, propagujú ho verejnosti, zaoberajú sa technickým rozvojom. Propagácia prebieha už od škôlky, neustále výstavy o technickom rozvoji. Takže čo je rozhodujúcim faktorom znalostnej spoločnosti? Dĺžka vzdelania? Počet vyštudovaných rokov? Kombinácia schopnosti a profesnej flexibility?

Problémom je nasledujúca poburujúca vec. Deväťdesiat percent populácie používa technické výtoby spoločnosti bez toho, aby im rozumela. Takže príliš veľa tvorivého bádania nemôžeme očakávať. Predstava prechodu od poľnohospodárstva k priemyslu, od priemyslu k službám, od služieb k výskumu sa stala problematickou. Nemala by znalostná spoločnosť viesť k tomu, aby sme lepšie využili všetky zdroje spoločenského rozvoja práve v čase, kedy prírodné zdroje sa ukazujú ako obmedzené, kde hrozba klimatických a prírodných zmien sa stáva hlavným limitom ďalšieho rozvoja, a že pravdepodobne bezbrehá klasická materiálna potreba už nie je možná?

Myslím si, že áno. V takomto prípade tá „spotreba človeka“, kvalita človeka je rozhodujúca v znalostnej spoločnosti. Doteraz som neotvoril jednu otázku. Ak hovoríme o financiách, netreba zabudnúť na nával zahraničných študentov, ktorí týmto školám dávajú nemalú časť peňazí. My na Slovensku sme sa istým spôsobom zamerali na strojárstvo. Hovorím tu samozrejme o automobiloch. Máme aj inú možnosť. Čína potrebuje veľké množstvo vysokoškolsky vzdelaných ľudí a samotné čínske školy to nezvládajú. To znamená obrovský záujem o to, aby týchto ľudí pripravovali v iných krajinách. Zrejme to budú krajiny európskej únie a Spojené štáty.

Samotné slovo inovovať sa viaže predovšetkým na techniku. Na technických smeroch máme jednoducho málo ľudí. Ak nemáme dostatok zdrojov, nemáme ani ľudské kapacity ani vybavenie. S týmto súvisí motivácia. Napriek tomu, že technika je medzi mladými nepopulárna, na škole majú takú istú motiváciu ako hocikde inde. Takto to asi nepôjde. Treba zmeniť spôsob motivácie už rodičov, aby posielali svoje deti na školy s technickým zameraním.

Problémom sú aj mnohé stredné školy, ktoré nedostatočne pripravujú budúcich technikov. Keď sa v jednej škole nachádzajú obrábači kovov, čašníci, kuchári, stolári, tak to opäť nepôjde. Nositeľmi inovácií by mali byť malé a stredné podniky. S nimi sú ale tiež problémy. Európska únia používa slovné spojenie „podniky v ťažkostiach.“ Nemalá časť firiem spadá do tejto kategórie. Ak sa nebude štátna pomoc orientovať na firmy v ťažkostiach, tak zažijeme to, čo sa zažívalo v 90. rokoch.

Aká by mala byť konkurencieschopná znalostná ekonomika Slovenska?

Po prvé: O reformu. Reforma slúži výkonnej a efektívnej ekonomike. Nikto nám nenariadil, ako má naša reforma vyzerieť. Robíme ju, lebo sme presvedčení, že v tých formách, ktoré existujú dodnes, nemôže byť naša ekonomika dlhodobo udržateľná. Že ekonomika potrebuje poriadok, že potrebuje rast, že potrebuje motiváciu. Znalostná ekonomika bez reformy je voda bez pohára. Po druhé: O našu tvorivosť. Slovensko sa teší dôvere investorov. Prijímame rozhodnutia, ktoré investorom umožňujú dlhodobo spájať vlastný úspech so Slovenskom. Je to dobré, pretože ich prítomnosť umožní mnohým občanom Slovenska nájsť príležitosť.

Kladiem si však aj otázku, ako sa zasaďť aj o to, aby sa popri montáži väčších celkov viac uplatnila aj naša vlastná pridaná hodnota, náš um, naša tvorivosť, vynaliezavosť, schopnosť nachádzať nové, neortodoxné riešenia. Po tretie: Infraštruktúra. Potrebujeme diaľnice. Potrebujeme však aj informačnú infraštruktúru. Takáto informačná infraštruktúra zahŕňa moderné flexibilné školstvo, schopné reagovať na požiadavky trhu. Zahŕňa hardware, ale aj software. Teda nielen počítače pre ďalší rozvoj informačnej spoločnosti a informačných technológií, ale aj postupy, ktoré reagujú na nové výzvy. A ľudí, ktorí tieto postupy ovládajú. Po štvrté: Synergia vládneho a súkromného sektoru. Vektory pôsobenia vlády a súkromného sektoru sa musia posilňovať, nie vzájomne vylučovať.

Záver

Ako každý projekt, aj tento mal svoj cieľ a hlavne zmysel. Teda aspoň som sa snažil. Mojou ideou bolo prezentovať zmýšľanie o ekonomickom myslení hlavne v súčasnosti. Na záver sa hodí nejaký skvelý nápad, kam by sme mali smerovať na základe spomenutých okolností. Mojou víziou teda bolo aj priblíženie podstaty tejto témy ako aj môjho názoru, že naša spoločnosť by sa v skutočnosti mala uberať smerom poznatkovej ekonomiky a znalostnej spoločnosti. A keďže na záver je úplne vhodné nastoliť nejaké riešenie do budúcnosti, isté smerovanie na základe nadobudnutých poznatkov, ja sa o to tiež pokúsim.

Tvorivosť má základy v období od troch do siedmich rokov nášho života. Tu vidíme teda, že predškolská výchova je nezanedbateľná. Dvadsať rokov ale nemáme, takže momentálne nám to nepomôže. Treba sa venovať otázkam, ktorých som sa dotkol a samozrejme aj ďalším. Nájsť konštruktívne riešenie. Menej o tom hovoriť a viac konať. Za jedno volebné obdobie sa to nestihne, práve preto potrebujeme kontinuitu vlád. Európa nie je známa touto vlastnosťou a preto sa opäť vraciam ku kritickej mase. Podľa mojej mienky je najdôležitejšia. Viem to, že pokrok a sila ľudského ducha sa prejavuje pri ilúzii spoločného nepriateľa. Zrazu sa stávame kolektívnymi hrdinami.

Domnievam sa, že po tom, ako by sme si uvedomili nášho spoločného nepriateľa, spojili by sme sa v kritickú masu. Význam znalostí sa vo svete rýchlo zväčšuje. V roku 1900 bol podiel HDP vytvoreného znalosťami na celkovom HDP v Európe asi 10%. Dnes je to vyše 50% a do roku 2020 sa tento pomer odhaduje na 70%. Ak chce byť Slovensko vo svete konkurencieschopné, musí tento trend nie len kopírovať, ale dokonca predbehnúť a samo vytvárať. Koncept znalostnej spoločnosti a znalostnej ekonomiky výrazne pomohol k napredovaniu a zvýšeniu životnej úrovne v krajinách

---

ako Fínsko, Švédsko alebo Japonsko.

V týchto krajinách sú znalosti a inovácie hlavnými motormi rastu, tvorby bohatstva a zamestnanosti vo všetkých odvetviach ich hospodárstva. Tieto krajiny nám môžu slúžiť ako vzor v implementácii konceptu znalostnej spoločnosti a znalostnej ekonomiky do praxe. Budovanie znalostného typu spoločnosti spočíva najmä na vzdelanej a zručnej populácii, efektívnom systéme generovania, šírenia a implementácie zmien a inovácií, ekonomickom a inštitucionálnom rámci vytvárajúcom podmienky na efektívne využívanie vedomostí ale aj na dynamickej informačnej infraštruktúre v krajine.

Použitá literatúra

1. Kotrmanová, Milada.: Perly ducha. Ostrava: Knižní expres, 1996
2. Drucker, Peter Ferdinand.: Řízení v době velkých změn. Praha: Management Press, s. r. o., 1998
3. Kelemen, Jozef.: Kapitoly o znalostnej spoločnosti. Bratislava: Iura edition, 2008
4. Drucker, Peter Ferdinand.: Postkapitalistická společnost. Praha: Management Press, s. r. o., 1993
5. Truneček, Jan.: Znalostní podnik ve znalostní společnosti. Praha: Professional Publishing, 2003

Spoluautorom článku je Ing. Marián Stenclák, Ústav manažmentu (ÚM) – býv. KEM, FEI STU v BA
